

NGĂN CHẶN TÌNH TRẠNG XÂM TIÊU, CHIẾM DỤNG VỐN Ở NGÂN HÀNG CHÍNH SÁCH XÃ HỘI TỈNH ĐỒNG NAI

ThS. Ngô Mạnh Chính

Ngân hàng Chính sách Xã hội Việt Nam Chi nhánh Đồng Nai

Tóm tắt: Xâm tiêu là việc các đối tượng xâm phạm một phần và chiếm dụng là việc các đối tượng chiếm đoạt toàn bộ số vốn của người vay. Bài viết nhằm mục đích phản ánh tình trạng xâm tiêu, chiếm dụng vốn (XTCDV) của người nghèo và các đối tượng chính sách khác - đối tượng thụ hưởng các chương trình tín dụng ưu đãi của Chính phủ trên địa bàn tỉnh Đồng Nai và giới thiệu các giải pháp mà Chi nhánh Ngân hàng Chính sách Xã hội (NHCSXH) tỉnh Đồng Nai sẽ áp dụng để ngăn chặn tình trạng này, nhằm bảo đảm quyền lợi cho người nghèo, bảo toàn đồng vốn ưu đãi cho ngân sách nhà nước, hạn chế việc gia tăng nợ xấu và góp phần ổn định tình hình an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội ở địa phương.

Từ khóa: Xâm tiêu, chiếm dụng vốn; tín dụng ưu đãi; người nghèo và các đối tượng chính sách.

Đặt vấn đề

Tính đến nay đã gần 10 năm Chi nhánh NHCSXH tỉnh Đồng Nai được thành lập và đi vào hoạt động, trong khoảng thời gian đó chi nhánh đã phát hiện, ngăn chặn và giải quyết được rất nhiều vụ XTCDV của người nghèo và các đối tượng chính sách khác. Tuy nhiên, tình trạng này có chiều hướng ngày càng gia tăng. Các đối tượng tham gia chương trình đã lợi dụng kẽ hở trong phương thức cho vay, sự kém hiểu biết, cả tin của người nghèo và các đối tượng chính sách để thực hiện hành vi của mình. Hành vi này không chỉ ảnh hưởng xấu đến cuộc sống của người nghèo, việc bảo toàn đồng vốn cho ngân sách nhà nước, chất lượng các chương trình tín dụng ưu đãi mà còn ảnh hưởng đến tình hình an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội ở các địa phương.

Cơ sở pháp lý

Theo Nghị định 78/2002/NĐ-CP ngày 04/10/2002 của Chính phủ về chính sách tín dụng ưu đãi cho người nghèo và các đối tượng

chính sách khác và Quyết định 131/2002/QĐ-TTg ngày 04/10/2002 của Thủ tướng Chính phủ về thành lập NHCSXH thì phương thức cho vay chủ yếu của NHCSXH là ủy thác từng phần cho các tổ chức chính trị - xã hội nhằm huy động sức mạnh của cả hệ thống chính trị vào việc chăm lo cho người nghèo và các đối tượng chính sách khác.

Thực hiện Nghị định 78/2002/NĐ-CP, ngay từ khi mới thành lập, NHCSXH đã thực hiện ủy thác cho các tổ chức chính trị - xã hội để đầu tư vốn tín dụng ưu đãi cho người nghèo và các đối tượng chính sách. Hiện nay, nội dung công việc ủy thác được thực hiện theo văn bản số 1114A/NHCS-TD ngày 22/4/2007 của Tổng Giám đốc NHCSXH và đạt kết quả cao, đóng góp tích cực vào việc thực hiện chương trình mục tiêu quốc gia giảm nghèo qua các giai đoạn. Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được thì việc ủy thác vẫn còn một số tồn tại, hạn chế mà đáng lo ngại nhất là tình trạng XTCDV bởi vì đây là công việc kiêm nhiệm và hoàn toàn mới mẻ đối với các tổ chức chính trị - xã hội, song song với việc thực hiện công

tác quần chúng, đoàn thể, do đó việc thực hiện còn nhiều “kê hở” vì thế tình trạng XTCDV vẫn thường xảy ra.

Thực trạng xâm tiêu, chiếm dụng vốn ở Chi nhánh Ngân hàng Chính sách Xã hội tỉnh Đồng Nai

Chi nhánh NHCSXH tỉnh Đồng Nai được thành lập theo Quyết định 62/QĐ-HĐQT ngày 14/01/2003 của Chủ tịch Hội đồng Quản trị NHCSXH Việt Nam. Thực hiện tôn chỉ mục đích của mình, cùng với các chi nhánh khác trong cả nước đẩy mạnh việc cho vay đối với người nghèo và các đối tượng chính sách khác thông qua việc thực

hiện các chương trình tín dụng ưu đãi của Chính phủ tại địa phương.

Thực hiện phương thức cho vay theo Nghị định 78/2002/NĐ-CP ngày 04/10/2002 của Chính phủ là ủy thác từng phần cho các tổ chức chính trị - xã hội, Chi nhánh NHCSXH tỉnh Đồng Nai cũng thực hiện ủy thác cho vay cho 4 tổ chức chính trị - xã hội là Hội Phụ nữ, Hội Nông dân, Hội Cựu chiến binh và Đoàn Thanh niên. Tổng dư nợ các chương trình tín dụng ưu đãi mà chi nhánh tỉnh Đồng Nai đang ủy thác cho 4 tổ chức này đến ngày 31/5/2012 là 1.543,2 tỷ đồng với 102.838 hộ vay tại 2.668 tổ tiết kiệm và vay vốn (Bảng 1).

Bảng 1: Thống kê dư nợ do các tổ chức chính trị - xã hội nhận ủy thác cho vay tính đến ngày 31/5/2012

STT	Tổ chức chính trị - xã hội	Số tổ Tiết kiệm và vay vốn (tổ)	Số hộ dư nợ (hộ)	Dư nợ (tỷ đồng)	Trong đó:	
					Nợ quá hạn (tỷ đồng)	Tỷ lệ Số dư nợ (%)
1	Hội Nông dân	1.041	41.470	623,5	9,6	1,5
2	Hội Phụ nữ	1.041	40.380	602,6	7,2	1,2
3	Hội Cựu chiến binh	440	15.808	241,2	4,4	1,8
4	Đoàn Thanh niên	146	5.180	75,9	1,7	2,2
	Cộng	2.668	102.838	1.543,2	22,9	6,7

Nguồn: Báo cáo số 416/NHCSĐN-TD ngày 14/6/2012 về kết quả cho vay hộ nghèo và các đối tượng chính sách khác 5 tháng đầu năm 2012 của Chi nhánh NHCSXH tỉnh Đồng Nai

Bảng 2: Thực trạng XTCDV năm 2011 và 5 tháng đầu năm 2012

STT	Địa bàn	Năm 2011			5 tháng đầu năm 2012		
		Số vụ (vụ)	Số hộ (hộ)	Số tiền (triệu đồng)	Số vụ (vụ)	Số hộ (hộ)	Số tiền (triệu đồng)
1	Huyện Trảng Bom	1	46	320	1	7	49
2	Huyện Định Quán	1	32	225			
3	Thị xã Long Khánh				1	12	117
4	Huyện Vĩnh Cửu				5	94	284
5	Huyện Xuân Lộc				2	76	367
	Cộng	2	78	545	9	189	817

Nguồn: Tác giả tổng hợp từ các báo cáo XTCDV của Chi nhánh NHCSXH tỉnh Đồng Nai

Cùng với việc gia tăng số lượng các chương trình tín dụng ưu đãi và việc tăng trưởng dư nợ các chương trình này thì số vụ XTCDV cũng không ngừng được tăng lên với tính chất ngày càng nguy hiểm và quy mô ngày càng lớn qua các năm. Những năm đầu mới thành lập, số tiền xâm tiêu, chiếm dụng chỉ vài triệu đồng thì đến nay bình quân mỗi năm lên tới vài trăm triệu đồng và có dấu hiệu “lây lan” ở khắp các địa phương trong tỉnh. Chỉ tính riêng trong năm 2011 và 5 tháng đầu năm 2012, chi nhánh tỉnh Đồng Nai đã phát hiện 11 vụ XTCDV với tổng số tiền là 1.362 triệu đồng (Bảng 2). Hầu hết các vụ việc XTCDV khi bị phát hiện thì người thực hiện hành vi này đã sử dụng hết số tiền xâm tiêu, chiếm dụng được vào các việc như bị giật nợ do tham gia tín dụng đen, chơi hụi, số đề, tiêu xài cá nhân... đến khi vụ việc được phát hiện thì đối tượng xâm tiêu, chiếm dụng hoàn toàn không còn khả năng hoàn trả số tiền này và việc thu hồi vốn cũng rất gian nan. Số vốn thu hồi về thường rất nhỏ so với số tiền này đã bị xâm tiêu, chiếm dụng. Thông thường, kết cục cuối cùng là ngân hàng và các bên liên quan buộc phải chuyển hồ sơ sang cơ quan pháp luật nhờ xử lý.

Các đối tượng thực hiện XTCDV của người nghèo và các đối tượng chính sách thường là tổ trưởng tổ tiết kiệm và vay vốn, cán bộ tổ chức chính trị - xã hội cấp xã, cán bộ ủy ban nhân dân xã và cán bộ ngân hàng - những người liên quan trực tiếp đến việc ủy thác cho vay của NHCSXH và việc triển khai các chương trình tín dụng ưu đãi tại các địa phương. Các vụ XTCDV thường được thực hiện theo các hình thức dưới đây: (i) Theo hợp đồng ủy nhiệm đã ký giữa NHCSXH với các tổ tiết kiệm và vay vốn thì các tổ chỉ được thu lãi mà không được thu nợ gốc của các thành viên trong tổ. Tuy nhiên, các tổ tiết kiệm và vay vốn vẫn lén lút thu nợ gốc của hộ vay và không nộp cho ngân hàng; (ii) Dụ dỗ người nghèo để vay kè, sau đó đùn đẩy việc trả nợ cho họ; (iii) Lợi dụng sự cả tin của người nghèo để nhờ họ đứng tên vay dùm; (iv) Thông đồng với cán bộ ngân hàng để

lập hồ sơ khống, giải ngân và chiếm đoạt số tiền này.

Các giải pháp ngăn chặn tình trạng xâm tiêu, chiếm dụng vốn tại Chi nhánh Ngân hàng Chính sách Xã hội tỉnh Đồng Nai

Xuất phát từ thực tế đó, Chi nhánh NHCSXH tỉnh Đồng Nai đã đề ra các giải pháp để áp dụng tại địa phương như sau:

Thứ nhất, tuyên truyền sâu rộng thông qua các buổi sinh hoạt tổ, các phương tiện truyền thanh để người nghèo và các đối tượng chính sách biết về hoạt động và việc thu nợ gốc của NHCSXH: việc trả một phần hoặc toàn bộ nợ gốc phải do hộ vay đến trực tiếp tại trụ sở NHCSXH hoặc các điểm giao dịch lưu động hàng tháng của NHCSXH tại xã. Thực tế hiện nay còn rất nhiều hộ vay vẫn còn ngò nhận việc trả nợ gốc là trả cho tổ trưởng do đó thường xuyên đưa tiền gốc cho họ để họ nộp vào ngân hàng. Điều này vô tình đã tạo “cơ hội” để họ xâm tiêu, chiếm dụng số tiền này.

Thứ hai, có kế hoạch kiểm tra, kiểm soát chặt chẽ và nghiêm cấm tổ trưởng, cán bộ hội đoàn thể, cán bộ chính quyền xã thu nợ gốc của hộ vay và NHCSXH không thực hiện thu nợ gốc (một phần hoặc toàn bộ) đối với các khoản nợ do các đối tượng này trả nợ thay. Bởi vì nếu chúng ta thu nợ gốc từ tay họ thì có nghĩa là chúng ta đã “hợp thức hóa” việc họ thu tiền gốc của hộ vay và như vậy thì họ sẽ “triệt để” thực hiện công việc này và lại có “cơ hội” để xâm tiêu, chiếm dụng số tiền đã thu của người vay.

Thứ ba, việc xin lưu vụ, gia hạn nợ đối với các khoản vay đến hạn chỉ được giải quyết khi người vay mang Sổ vay vốn của mình kèm Giấy đề nghị cho lưu vụ, gia hạn nợ đến gặp trực tiếp cán bộ ngân hàng để xem xét cho lưu vụ, gia hạn nợ và thỏa thuận kế hoạch trả nợ sau khi được chấp thuận cho lưu vụ, gia hạn nợ, tránh tình trạng nhiều

hộ vay để tổ trưởng thực hiện lưu vụ, gia hạn nợ sau khi đã thu và xâm tiêu, chiếm dụng số tiền này.

Thứ tư, việc đối chiếu dư nợ trực tiếp đến người vay phải được các hội đoàn thể nhận ủy thác phối hợp cùng ngân hàng xây dựng kế hoạch và thực hiện định kỳ hàng quý nhằm phát hiện và ngăn chặn kịp thời khi có hiện tượng xâm tiêu, chiếm dụng xảy ra. Công việc này có thể thực hiện theo hai hình thức: (i) Thông báo cho hộ vay lên trụ sở ban nhân dân ấp và thực hiện đối chiếu tập trung; (ii) Đến trực tiếp gia đình hộ vay để đối chiếu.

Thứ năm, bên cạnh việc thông báo trả nợ bằng văn bản trước 1 tháng như hiện nay thì

chi nhánh cần hợp đồng với các công ty viễn thông để thực hiện thông báo trả nợ qua tin nhắn điện thoại để người vay nắm bắt được và có kế hoạch trả nợ.

Ngoài ra, đối với các trường hợp người vay đã nộp nợ gốc vào ngân hàng thì cũng cần phải thông báo qua tin nhắn điện thoại để họ biết được số tiền của mình đã không bị xâm tiêu, chiếm dụng.

Hy vọng rằng với việc đề ra và vận dụng các giải pháp này thì tình trạng XTCDV ở Chi nhánh NHCSXH tỉnh Đồng Nai sẽ được ngăn chặn triệt để và chất lượng các chương trình tín dụng ưu đãi của Chính phủ trên địa bàn tỉnh Đồng Nai sẽ không ngừng được nâng lên ■

Tài liệu tham khảo

1. Chính phủ (2002). Nghị định 78/2002/NĐ-CP ngày 04/10/2002 về chính sách tín dụng ưu đãi cho người nghèo và các đối tượng chính sách khác.
2. Ngân hàng Chính sách Xã hội Việt Nam (2007). Văn bản số 1114A/NHCS-TD ngày 22/4/2007 về hướng dẫn nội dung ủy thác cho vay đối với hộ nghèo và các đối tượng chính sách khác giữa Ngân hàng Chính sách Xã hội với các tổ chức chính trị - xã hội.
3. Ngân hàng Chính sách Xã hội Việt Nam Chi nhánh Đồng Nai (2012). Báo cáo số 416/NHCSĐN-TD ngày 14/6/2012 về kết quả cho vay hộ nghèo và các đối tượng chính sách khác 5 tháng đầu năm 2012.